

Waarom geloven wij?

Onder redactie van Henk Bakker, Maarten Kater en Wim Vlastuin verscheen een bundel artikelen met de titel *Verantwoord geloof, Handboek christelijke apologetiek*. De onderwerpen van deze bundel raken het hart van het geloof van de kerk: waarom geloven we? Hoe rijmen we ons geloof in de Bijbel met onze levenservaring en met wetenschappelijke kennis? Zij die hun geloof willen verantwoorden in onze moderne tijd, kunnen in deze bundel veel van hun gading vinden.

In een apart deel zet Wim Vlastuin uiteen dat er verschillende vormen van apologetiek (=geloofsverantwoording) bestaan. In de oude kerk verdedigde men het christelijk geloof door te verwijzen naar de voorbeeldige levenswandel van christenen.

De *klassieke apologetiek* probeert aan de hand van redeneringen aan te tonen dat het logisch is om in een God te geloven. Het meest bekend zijn het ontologische en kosmologische godsbewijs. Vanuit dat algemene godsbewijs gaat men over tot de tweede stap: de uitleg waarom we de Bijbel als Gods openbaring kunnen opvatten.

In het *evidentialisme* begint men niet met een redenering, maar met concrete feiten in onze werkelijkheid. Het beste voorbeeld hiervan is het 'fine-tuning-argument', het argument, dat de natuurwetten zo precies op elkaar zijn afgestemd, dat dat geen toeval meer kan zijn. Het *fideïsme* gelooft niet zo in redelijke argumenten. Geloof gaat juist in tegen ons verstand en ons gevoel. Een belangrijke naam hierbij is Kierkegaard. Geloof is bij hem niet een keuze van het hart, maar van het hart.

Een van de meest interessante bijdragen in de bundel vond ik het artikel van Benno van den Toren. Hij vertelt over zijn ontmoeting met Cho, een boeddhistische econoom uit Zuid Korea. In de gesprekken met hem blijkt dat de klassieke vormen van apologetiek niet voldoen, omdat hij en Cho uit totaal verschillende werelden komen. In het christelijk geloof gaat het om de verbondenheid met God en je medemens. In het Boeddhisme is de kern: loslaten en onthechten. In onze westerse wereld is de zichtbare wereld het beginpunt van alles. Voor Cho is die werkelijkheid *Maya*, een illusie. In onze cultuur is iets waar of niet waar, goed of fout. In de wereld van Cho zijn waarheid en onwaarheid en goed en kwaad juist met elkaar verbonden. Hoe dichter je bij het absolute komt, des te meer deze tegenstellingen wegvallen. Een wereld van verschil – en toch ervaart Van den Toren in de ontmoeting met Cho genegenheid en een diep gevoel van verbondenheid. Van den Toren vat apologetiek dus op als een interculturele ontmoeting.

In het gesprek met andere levensopvattingen is het niet verkeerd om door te vragen bij de levensbeschouwing van de ander. Wie als atheïst het menselijk bestaan reduceert tot natuurkunde en scheikunde, gaat voorbij aan het wezen van ons menselijke bestaan. In het boeddhisme gelooft men in reïncarnatie, maar tegelijk ontkent men het bestaan van een persoonlijk zelf. Hier ligt een spanningsveld. In de Islam komt de openbaring buiten de mens om. In het christelijk geloof aanvaardt men wel de menselijke kant van de openbaring.

Anderzijds houdt de ontmoeting met andere levensbeschouwingen ons een spiegel voor: in het neoheidendom worden christenen geassocieerd met rationale theologische discussies, niet met spiritualiteit (Doornenbal). Het vage *ietsisme* 'bloeit op de bodem van met veel stelligheid gedane claims van gelovigen en kerken' (Sarot).

Minder sterk in deze bundel zijn twee creationistische bijdragen. Hiermee negeert de redactie de consensus die er in de wetenschappelijke wereld bestaat op het vlak van

geologische tijdperken en evolutie. Pieter Bouma ontvouwt het hele creationistische gedachtegoed, maar erkent wel op een aantal plaatsen de zwaktes van het creationistische denkkader. De oudtestamenticus Mart-Jan Paul leest Genesis 1 als een historisch verslag. Mijn leerlingen komen er niet uit als ze een tekening moeten maken van de tweede scheppingsdag. Ik ben benieuwd of de hooggeleerde heer Paul wel een geloofwaardige grafische voorstelling ervan kan geven. In ieder geval verbaast het mij dat hij volkomen voorbij gaat aan de exegetische argumenten die er zijn om Genesis 1 anders te interpreteren. Creationisten willen bijbeltrouw zijn, maar in dit opzicht zijn ze dat niet. Een andere wanklank is de beschouwing van Kater over de hemel en de hel. Hij concludeert: 'bij iedere auteur van het Nieuwe Testament komt het "voor eeuwig verloren" ter sprake' (461). Stoere taal van orthodoxen. De uitdrukking 'voor eeuwig verloren' komt echter in het hele Nieuwe Testament niet voor. Verder heeft Kater een confessionele blikvernuwing. De godsdienstkritische teksten van Matteüs en de teksten over arm en rijk bij Lucas en Jacobus blijven bij hem onbesproken. Er is dus op dit punt een vorm van pluralisme in het Nieuwe Testament. Het determinisme van Kater trekt de goede verhoudingen volledig scheef.

Deze minpunten nemen niet weg dat deze bundel een schitterend panorama biedt in de hedendaagse literatuur over geloof en rede. Meer dan 500 pagina's over hoe je in deze moderne tijd christen kunt zijn – je zou voor minder!

Jart Voortman